

Zpracovala:

Mgr. Sochorová Nataša

Odborný garant:

MUDr. Vlachová Zuzana

Ilustrace:

www.google.cz/search

Fm-L009-027-EM-104 (v1)

Fakultní nemocnice Olomouc
profesionalita a lidský přístup

Brachyterapie vaginálním válcem

Edukační materiál pro pacienty

Kontakt

Fakultní nemocnice Olomouc
I. P. Pavlova 185/6, 779 00 Olomouc
e-mail: info@fnol.cz
www.fnol.cz

Vážená paní,

dovolte nám seznámit Vás se základními informacemi souvisejícími s léčbou brachyterapie vaginálním válcem.

Co je to brachyterapie vaginálním válcem

Brachyterapie (ozáření na krátkou vzdálenost) je léčebná metoda, využívající možnost **aplikovat vyšší dávku ionizujícího záření přímo do nádoru či místa, kde byl nádor vyoperován** pomocí vaginálního (poševního) válce, který je potažený prezervativem a zvlhčený lubrikačním gelem. Vaginální válec je plastový 10 - 15 cm dlouhý o průměru 2 - 3,5 cm, kterým po zavedení do pochvy prochází záření. Hlavním cílem je snížení rizika návratu onemocnění.

Samotné paprsky záření jsou **neviditelné, necítíte je** a po skončení ozařování **nevyzařujete žádné záření**.

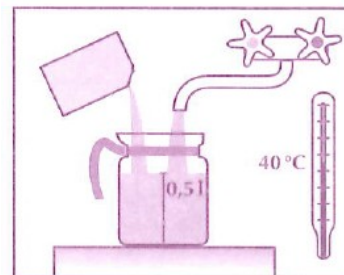
Kdy se léčba vaginálním válcem využívá

- k pooperačnímu ozařování po odstranění dělohy pro nádor,
- k léčbě nádorů pochvy,
- jako doplňující léčba po operaci nádoru děložního čípku,
- jako opatření k zástavě krvácení u rozsáhlých a krvácejících nádorů v pochvě.

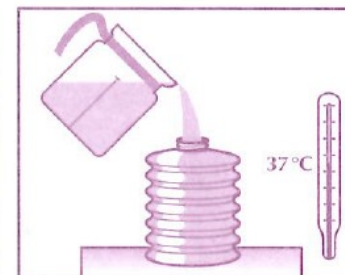
V den aplikace brachyterapie (vnitřního ozáření) nebude provedeno zevní ozáření.

Možné komplikace

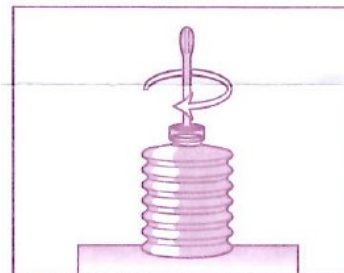
- Možnost přenosu infekce – doporučuje se, aby irigátor používala pouze jedna žena.
- Neschopnost sama zavést irigátor – požádejte sestru o praktickou demonstraci či provedení.
- Drobné poranění v oblasti vaginy při zavádění aplikátoru – dodržte podřep a potřetí nástavce gelem.
- Větší krvácení ihned hlase sestře nebo lékaři.

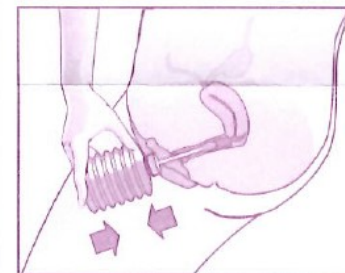
Obsah jednoho sáčku se rozpustí v 0,5 l (max. 1 l) teplé pitné vody.

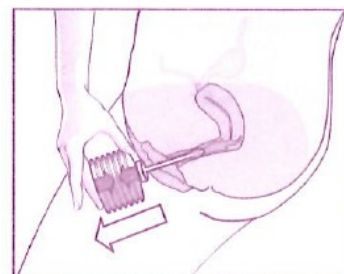
Nádobka irigátoru se naplní připraveným roztokem.

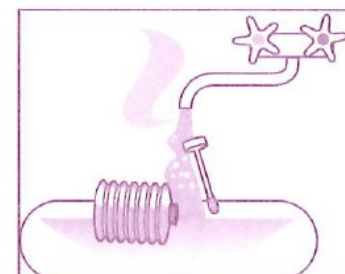
Vaginální nástavec se našroubuje na nádobku.

Nástavec se opatrně vsune do pochvy a zmáčknutím se nádobka vyprázdní.

Nádobka se drží zmáčknutá a nástavec se opatrně vytáhne z pochvy.

Po použití se irigátor pečlivě umyje teplou vodou a nechá oschnout.

Výplachy pochvy

jsou **nedílnou součástí komplexní léčby** a to hlavně jako prevence, zmírnění či odstranění vzniklých nežádoucích účinků radioterapie – otok nebo vysychání poševní sliznice, pálení, řezání a výtoky z pochvy.

Co si připravit

- aplikační irigátor (nádobka) – lze zakoupit ve zdravotnických potřebách,
- *Rosalgin* sáčky (1 sáček na 0,5l vody) nebo *Florsalmin* roztok, (půl čajové lžičky do 150 ml vody) – lze zakoupit v lékárně,
- lubrikační gel – lze zakoupit v lékárně,
- nádoba na přípravu roztoku,
- převařená vlažná voda o teplotě 37° C.

Jak výplach provést

- výplach provádějte ve sprše či vaně,
- připravený vlažný roztok nalijte do irigátoru a našroubujte vaginální nástavec, potřeny lubrikačním gelem (vhodné pro citlivější zavedení),
- proveďte podřep, použijte židli do sprchy a zaveďte aplikátor do pochvy,
- stiskem irigátoru vstříkněte roztok do pochvy,
- pomalu vytahujte se **stisknutým** irigátorem,
- roztok nechte pomalu vytéct, omyjte genitál a lehce osušte,
- po použití irigátor pečlivě opláchněte a nechte vyschnout.

V průběhu léčby je vhodné výplachy aplikovat dvakrát denně. Po skončení léčby se doporučuje provádět výplachy ještě jedenkrát denně asi po dobu 14 dní. Výplachy přispívají k obnovení přirozené poševní flóry.

Průběh výkonu

Brachyterapie vaginálním válcem probíhá **ambulantně** na oddělení brachyterapie Onkologické kliniky Fakultní nemocnice Olomouc.

Po rozhovoru s lékařem, který Vám předá všechny potřebné informace, podepíšete informovaný souhlas s ozařováním a dostanete kartičku, kde Vám budou průběžně zaznamenávány termíny dalšího ozařování a kontrol.

- Zavedení válce se provádí na aplikačním sálku Onkologické kliniky.
- Před každým výkonem je nutné, abyste byla vyprázdněná.
- Před první brachyterapií po gynekologickém vyšetření lékařem je do močového měchýře zaveden močový katétr s kontrastní látkou, do konečníku rektální rourka s kovovými kuličkami pro měření dávky záření a do pochvy je zaveden vaginální válec. Fixaci válce provádí sestra pomocí gumových popruhů.
- Radiologický asistent provede rentgenový snímek, který slouží pro výpočet dávky záření. Poté budete převezena do ozařovací místnosti. Při dalších ozářeních již není třeba RTG snímek a nezavádí se močový katétr ani rektální rourka.
- Po celou dobu ozařování (15-20 minut) zůstáváte pod dohledem radiologického asistenta prostřednictvím kamerového systému.
- Po ukončení ozáření budete opět převezena na sálek, kde Vám budou odstraněny močový katétr, rektální rourka i vaginální válec.

Brachyterapie vaginálním válcem se provádí 1-2x týdně v celkovém počtu 3x až 6x dle ordinace lékaře.

Možné potíže související s brachyterapií

- drobné krvácení po vytažení válce,
- podráždění močových cest a měchýře po zavedení močového katétru,
- podráždění konečníku, zejména jsou-li přítomny hemoroidy,
- průjmovitá stolice následkem zánětu sliznice konečníku po ozáření,
- řezání, pálení, vysychání sliznic či mírné výtoky z pochvy,
- pozdější zúžení a menší pružnost

Jak je možným potížím předejít či je zmírnit

- **Klidový režim** – nezvedejte těžká břemena a nevykonávejte fyzicky náročnou práci (pozor na jízdu na kole).
- Důležitá je změna **hygienické péče o genitál** – provádějte oplachy pouze čistou vodou, **nepoužívejte parfemované** hygienické ubrousky a sprchové gely.
- Drobné krvácení z pochvy přestane samo, při **silnějším krvácení a bolestech břicha** vyhledejte co nejdříve svého gynekologa.
- **Výtokům z pochvy** předcházíte prováděním výplachů.
- Dodržujte **pitný režim**, pijte denně alespoň 2 - 3 litry tekutin, např. urologický čaj, vyhýbejte se citrusovým plodům, a hodně kořeněným jídlům.
- V případě **bolestí při močení** informujte lékaře.
- Při **podráždění konečníku** je možné zavádět po poradě s lékařem čípky, masti či provádět koupele ve vlažném odvaru z dubové kůry.
- **Průjmu** je možné předcházet změnami ve stravování, správným pitným režimem a celkovou změnou životosprávy.

Léky tlumící průjem, bolesti a nevolnost užívejte dle ordinace lékaře.

Po dobu léčby zářením a ještě několik týdnů po ní, by nemělo docházet k pohlavnímu styku (pochva je zduřelá, náchylná ke krvácení a vzniku infekce). Po zhojení může být pochva zúžená, méně pružná a styk je pak bolestivý. Přesné informace k zmírnění těchto obtíží Vám podá lékař. K opětovnému rozšíření se doporučuje použít na čas dilatátor a zvlhčovací gel.

Po ukončení ozařování budete chodit na pravidelné kontroly ke svému **gynekologovi, onkologovi a praktickému lékaři** a to ze **dvou důvodů**:

- K zachycení a včasné léčbě komplikací, které mohou po onkologické léčbě nastat např. urologické potíže – inkontinence (únik moči).
- K včasnému zachycení a tím i léčbě možného návratu onemocnění (recidivy).

První kontrola u lékaře – gynekologa a onkologa bývá většinou 6 týdnů po ukončení ozařování.

Během sledování a kontrol mohou být ordinována další vyšetření – rentgen plic, CT, ultrazvuk dutiny břišní, krevní odběry apod.

Ze zkušeností víme, že návrat onemocnění i komplikace onkologické léčby se projevují většinou v prvních letech po léčbě, proto jsou v této době **onkologické kontroly častější**, několikrát za rok. Intervaly se postupně prodlužují a nakonec jsou stanoveny 1x za rok.